

Kontiolahden kunta, kaavoitus
kaavoitus@kontiolahti.fi

Kontiolahden kunnan lausuntopyyntö 27.3.2024

Suunnittelutarveratkaisu, aurinkovoimalan rakentaminen Kyyrönsuolle, Kontiolahti

ASIAN KUVAUS

Better Energy Finnish Solar 314 Oy on hakenut Kontiolahden kunnalta suunnittelutarveratkaisua aurinkovoimalan rakentamiseen Kyyrönsuolle. Hankealue sijaitsee noin 2 kilometriä Joensuun kaupungin rajalta pohjoiseen valtatie 6:n länsipuolella. Alueen länsiosa on vanhaa turvetuotantoaluetta, jossa turvetuotanto on loppunut vuoden 2012 toimintakauden jälkeen.

Hankealueelle on laadittu YVA-tarveselvitys. Pohjois-Karjalan ELY-keskus on 11.10.2023 (POKELY/1030/2023) ratkaissut, että aurinkovoimalahankkeeseen ei sovelleta ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain mukaista arviointimenettelyä.

Alueelle on laadittu osayleiskaava aurinkovoimalarakentamista varten. Osayleiskaava on hyväksytty Kontiolahden kunnanvaltuustossa 18.3.2024, mutta kaava ei ole saanut vielä lainvoimaa.

Alueella on siten voimassa Joensuun seudun yleiskaava 2020, jonka Joensuun seutuvaltuusto on hyväksynyt 2.12.2008 ja ympäristöministeriö vahvistanut 29.12.2009. Joensuun seudun osayleiskaavassa hankealue sijoittuu maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle (M) ja seudullisesti merkittävälle turpeenottoalueelle (EO/tu). M-merkinnällä osoitetaan maa- ja metsätalousalueina kaikki ne maaseutualueet, joille ei ole tarpeen osoittaa muuta käyttötarkoitusta. EO/tu-merkinnällä on osoitettu maakunnallisen tutkimuksen perusteella ojitetuista soista turpeenottoon soveltuvimmat alueet. Oton sallittavuus ja yksityiskohtaiset ehdot ratkaistaan ympäristönsuojelulain (YSL 86/2000) mukaisessa ympäristölupamenettelyssä. Lisäksi alueelle sijoittuu kantaverkkoon kuuluva voimalinja, haja-asutusta palveleva jätevesiviemäri, moottorikelkkaura tai -reitti ja melualue.

Joensuun ja Outokummun kaupungit sekä Kontiolahden, Liperin ja Polvijärven kunnat ovat käynnistäneet Joensuun seudun yleiskaava 2040:n laatimistyön. Tarkoituksena on laatia maankäyttö- ja rakennuslain 46 §:n mukainen kuntien yhteinen yleiskaava ja korvata samalla alueella

23.4.2024

voimassa oleva Joensuun seudun yleiskaava 2020. Tätä kaavatyötä ohjaa Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040 vaihekaavoineen.

Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040:ssä alueelle on osoitettu Joensuun kaupunkiseudun kehittämisen kohdealue, liikenteen kehittämiskäytävä (kuutoskäytävä), maa- ja metsätalousvaltainen alue ja turvetuotantoalue. Alueen läpi kulkevat lisäksi ohjeellinen moottorikelkkailureitti, pääsähkölinja ja voimajohto. Maakuntakaavan vaihekaavoissa ei hankealueella ole merkintöjä.

Lisäksi alueella on voimassa Kontiolahden strateginen yleiskaava (2019). Hankkeen lähialueen kaavamerkinnät liittyvät liikenneyhteyksien kehittämistarpeeseen, erityiseen yhteistyötarpeeseen kuntarajalla sekä taajama-alueiden tiivistämiseen.

Aurinkovoimahankkeen koko on noin 134 hehtaaria. Hankealueesta valtaosa käytetään aurinkovoimalalle. Aurinkopaneelit asennetaan etelään suunnatuille kiinteille teräsrakenteisille telineille, joiden kallistuskulma on alustavasti 30 astetta. Paneelisto asennetaan tasaisin riviväleihin, ja paneelipöytien korkein kohta on noin neljän metrin korkeudessa. Pöytien väliin jää noin 10 metriä tilaa. Alustavan suunnitelman mukaan pöydässä on kolme pystysuuntaista paneelia, joiden mitat ovat noin 2,2 X 1,1 metriä.

Aurinkopaneeleilta sähkö johdetaan inverttereille, jotka muuttavat tuotetun tasasähkön vaihtosähköksi. Invertterit asennetaan samoihin telineisiin paneelien alle. Inverttereiltä eteenpäin kaapelit kulkevat maan alla kohti puistomuuntamoita, jotka muuttavat pienjännitteen keskijännitteeksi. Puistomuuntamot sijoitetaan paneelientien lomaan. Kaapelointi jatkuu puistomuuntamoilta kohti voimalan muuntamoaluetta keskijännitemaakaapelilla. Voimalan päämuuntamoalueella puistomuuntamoilta saapuvat keskijännitekaapelit kootaan keskijännitekojeistolle, jolla voidaan tarvittaessa katkaista voimalan virrat. Yleensä muuntamoalueelle sijoittuu pieni rakennus, johon aurinkopuiston ohjauslaitteet on sijoitettu. Lisäksi rakennetaan noin kahden kilometrin mittainen maakaapeliyhteys hankealueen muuntamoalueelta olemassa olevan Kontiolahti-Kiikanlahden voimajohdon itäpuolelle kulkemaan pohjoiseen Fingridin omistamalle Kontiolahden kytkinasemalle.

Valmistuessaan hanke tuottaa vuosittain 103 GWh uusiutuvaa sähköä. Suunnittelutarveratkaisuhakemuksen mukaan alueelle rakennetaan laitiloja ym. huoltorakennuksia yhteensä 3000 k-m².

LAUSUNTO

Hankealueelle on laadittu ja hyväksytty Kyyrönsuon alueen aurinkovoimalan osayleiskaava, johon on osoitettu alueen osia, jotka on varattu energiahuollon alueeksi. Kaavamääräyksen mukaan näille alueille voidaan sijoittaa aurinkovoimapuisto. Energiahuollon alueelle saa sijoittaa aurinkovoimalan, aurinkopaneeleja ja aluetta palvelevia muuntamoita,

23.4.2024

invertterejä, muita teknisiä laitteita, teknisiä verkostoja, huoltoteitä sekä varastointi- ja kokoonpanoalueita.

Tämän lausunnon laatimishetkellä osayleiskaava ei ole kuitenkaan saanut lainvoimaa. Lisäksi kaavaselostukseen on kirjattu, että rakennuslupaa aurinkovoimalalle ei voida myöntää suoraan yleiskaavan perusteella. Rakentamista varten tarvitaan suunnittelutarveratkaisu sekä rakennuslupa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 137 §:ssä on säädetty rakennusluvan erityisistä edellytyksistä suunnittelutarvealueella. Sen lisäksi, mitä rakennusluvan edellytyksistä muutoin säädetään, rakennusluvan myöntäminen MRL 16 §:ssä tarkoitetulla suunnittelutarvealueella, jolle ei ole hyväksytty asemakaavaa, edellyttää, että rakentaminen

- 1) ei aiheuta haittaa asemakaavoitukselle, yleiskaavoitukselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle;
- 2) on sopivaa yhdyskuntateknisten verkostojen ja liikenneväylien toteuttamisen sekä liikenneturvallisuuden ja palvelujen saavutettavuuden kannalta; ja
- 3) on sopivaa maisemalliselta kannalta eikä vaikeuta erityisten luonnon- tai kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä eikä virkistystarpeiden turvaamista.

Rakentaminen suunnittelutarvealueella ei MRL 137 §:n mukaisesti saa johtaa myöskään vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen tai aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia.

Suunnittelutarvehakemuksessa esitetty aurinkovoimalan rakentaminen ei merkittävästi poikkea osayleiskaavassa esitetystä suunnitelmasta. Suunnittelutarvehakemuksen liitteenä olevassa asemapiirroksessa on esitetty rakennettavan aurinkovoimalan yksityiskohtaisemmat aluevaraukset. Ne noudattelevat suurimmalta osin hyväksytyyn Kyyrönsuon aurinkovoimalan osayleiskaavan aluevarauksia.

Hanketta koskevissa selvityksissä ja vaikutustenarvioinnissa suunnittelutarvehakemus nojautuu hanketta varten laadittuun osayleiskaavaan ja sen selvityksiin. Muun muassa hankkeen sopeutuminen vallitsevaan kaavoitustilanteeseen, yhdyskuntateknisten verkostojen saavutettavuus ja maisemalliset vaikutukset on arvioitu jo kaavaprosessin aikana. ELY-keskus esittää kuitenkin muutamia huomioita, jotka tulee ottaa suunnittelutarvelupaa päätettäessä huomioon

Liikennejärjestelyt

Suunnittelutarveratkaisun hakemusasiakirjoihin (s. 8) on kirjattu, että kulku hankealueelle tulee tapahtumaan pääosin hankealueen pohjoispuolella kulkevalta Jaamankankaantieltä. Lisäksi hankealueen lounaispuolella on tieyhteys Kyyrönsuontieltä pienempiä teitä pitkin.

23.4.2024

Hakemuksen asemapiirrokseseen ei ole osoitettu sisääntulotien linjausta ja liittymäkohtaa Jaamankankaantieltä hankealueelle, mutta ilmeisesti tarkoituksena on rakentaa tie johtoaukean kohdalle (vrt. osayleiskaavan merkintä ohjeellisesta uudesta pääsytistä).

Hakemusasiakirjoissa ei mainita onko tien rakentamisesta laadittu maanomistajien kanssa sopimukset (kuten maakaapelin rakentamisesta on kerrottu) tai perustettu tieoikeus. Liikenteen sujuvuuden ja liikenneturvallisuuden kannalta suunniteltu sisääntulo Jaamankankaantien kautta on toteutuessaan soveltuva ratkaisu, erityisesti valtatielle liittymiseen verrattuna. Silti, varsinkin lähialueiden asukkaiden kannalta, on merkitystä sillä, mistä kohtaa Jaamankankaantiehen liitytään ja mitä kautta rakentamisaikainen raskas liikennöinti (hakemuksen arvio maanrakennustöiden aikana 1300 kasettiautoa ja voimalan rakennustöiden aikana 780 rekkaa) järjestetään.

Pelastuslaitoksen vaatimus osayleiskaavaa laadittaessa oli, että voimalakentälle tulee osoittaa useampi eri suunnasta tuleva ajoväylä, jotka täyttävät pelastustien mitoituksen. Tämä kirjattiin myös kaavan yleisiin määräyksiin vaatimuksena vähintään kahdesta eri suunnasta tulevasta ajoväylästä.

Ennen rakennusluvan myöntämistä hankkeelle on varmistuttava siitä, että kahden eri suunnasta tulevan ajoväylän toteuttaminen on mahdollista. Suunnittelutarvepäätökseen olisi asetettava tätä koskeva ehto.

Viitasammakko

Suunnittelualueelle on tehty viitasammakkoselvitys toukokuun 2023 aikana. Viitasammakko kuuluu luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin. Luonnonsuojelulain 78 §:n mukaan luontodirektiivin liitteessä IV(a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

Suunnittelutarvehakemuksen asemapiirroksessa aurinkopaneelit ja puistomuuntajat -aluevarausmerkinnällä on osoitettu myös alueita, jotka Kyyrönsuon osayleiskaavassa on merkitty kaavamerkinnällä s-1, suojeltava alueen osa. Kaavamerkinnän mukaan "alueella on todettu luonnonsuojelulain 78 §:n tarkoittamia viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain nojalla kielletty. Alueen läheisyydessä tapahtuva rakentaminen tulee ajoittaa lisääntymisajan ulkopuolelle."

Kaavassa osoitettujen s-1-alueiden päälle tehtävä rakentaminen heikentää viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, koska näiden vesialueiden valaistus- ja lämpöolosuhteet muuttuvat paneelien aiheuttaman varjostuksen takia. Rakentaminen voi vaikuttaa myös lammen pinta-alaa pienentävästi ja sillä voi olla vaikutusta lisääntymispaikkojen vedenlaatuun.

23.4.2024

Paneelientien rakentaminen osayleiskaavan mukaiselle s-1-alueelle on ristiriidassa luonnonsuojelulain 78 §:n kanssa. s-1-alueille ei tulisi osoittaa mitään aurinkovoimalan rakenteita. Mikäli hanketta kuitenkin viedään eteenpäin esitetyllä asemapiirroksella, vaatii se poikkeamisluvan luonnonsuojelulain 78 §:n mukaisesta tiukkaa suojelua edellyttävän lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämisen ja heikentämiskiellosta.

Poikkeamisluvan perusteet on käsitelty luonnonsuojelulain 83 §:ssä. Pykälän muiden edellytysten lisäksi LSL 78 §:ssä tarkoitettujen tiukkaa suojelua edellyttävien eliölaajien osalta poikkeamisen edellytyksenä on, ettei asialle ole muuta tyydyttävää ratkaisua ja että poikkeus on tarpeen esimerkiksi luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelemiseksi, erityisen merkittävien vahinkojen ehkäisemiseksi (esim. viljelmät), kansanterveyttä tai yleistä turvallisuutta koskevista tai muista erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä tai kyseessä olevan eliölaajin tutkimus-, koulutus-, tai uudelleensijoittamistarkoituksessa. Luvasta päättää Pohjois-Karjalan ELY-keskus.

Lisäksi on syytä korostaa osayleiskaavan s-1-merkinnän määräystä, jonka mukaan s-1-alueen läheisyydessä tapahtuva rakentaminen tulee ajoittaa lisääntymisajan ulkopuolelle. Pohjois-Karjalassa viitasammakon kutuaika ajoittuu yleensä toukokuulle, mutta ajankohdassa on sääoloista riippuvaa vaihtelua. Suositeltavin rakentamisaika viitasammakon kannalta on noin lokakuun puolivälistä huhtikuun loppuun.

Linnusto:

Pohjois-Karjalan ELY-keskus toi aurinkovoimalan osayleiskaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossa esille erityisesti suojeltavasta, äärimmäisen uhanalaisesta lintulajista syksyllä 2023 tehdyt havainnot kaava-alueella tai sen läheisyydessä. Tuolloin ELY-keskus myös kehotti täydentämään linnustaselvitystä ennen aurinkovoimahankkeen toteuttamista koskevista MRL:n mukaisista luvista päättämistä.

Suunnittelutarvehakemus on laitettu vireille ajankohtana, jolloin lajin pesinnästä ei ole vielä tietoa. ELY-keskus selvittää lajin esiintymisen ja mahdollisen pesinnän alueella keväällä ja alkukesällä 2024. Pesintätilanne varmistuu kesäkuussa. ELY-keskus voi päättää suojella erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan (LSL 77 § 2 mom).

Rakennuslupaa hankkeelle ei tule myöntää ennen kuin erityisesti suojeltavan lintulajin pesintätilanne alueella on selvitetty. Rakennuslupaa ei voi myöntää niin, että lajin esiintymispaikka hävitetään. Suunnittelutarvepäätökseen olisi asetettava tätä koskeva ehto.

Kaavaehdotuksesta annetussa lausunnossa ELY-keskus kehotti täydentämään linnustaselvitystä muuton aikaisilla seurannoilla. Tämä on syytä tehdä kaava-alueen pelloilla ja avoimilla entisillä turvekentillä ennen aurinkovoimalahankkeen toteuttamista koskevasta rakennusluvasta

23.4.2024

päättämistä. Jos seurannoissa havaitaan huomionarvoisia seikkoja, tulee johtopäätöksistä neuvotella ELY-keskuksen kanssa. Suunnittelutarvepäätökseen olisi asetettava seurantoja koskeva ehto.

Vedet:

ELY-keskus on ottanut vesiasioiden osalta kantaa osayleiskaavaan liittyvien lausuntojen sekä YVA-tarveselvityksen päätöksen yhteydessä. Hankealueen koko ja raja-alue on suunnittelutarveratkaisussa pienentynyt aiemmasta osavaluma-alue A:n osalta.

Alueella esiintyvät sulfaattipitoiset mustaliuskeet on osayleiskaavassa annetun yleismääräyksen mukaan huomioitava rakentamisvaiheessa. Työn suoritusvaiheisiin on annettu ohjeistusta vaikutusten pienentämiseksi ja lieventämiseksi. Hankkeen keskeisten vesistövaikutuksien lieventämistoimet, hulevesien pidättäminen sekä sulfaattimaiden hapettumisen estäminen on tuotu riittävästi esiin sekä kaavaehdotuksessa että kaavaselostuksessa ohjaamaan yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja toteutusta. Nämä tulee huomioida suunnittelutarveratkaisussa sekä myöhemmässä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Käsiteltäessä happamuutta tuottavia maakerroksia tulee kiinnittää huomiota hapellisiin olosuhteisiin nostettavien kaivumaiden sijoittamiseen ja neutralointiin.

Suunnittelutarveratkaisun aineistossa esitetyn osavaluma-alueen B2 viivästysallas vaikuttaisi puuttuvan Kyrrönsuon aurinkovoimalan asemapiirroksista. Tarkemmassa suunnittelussa on vielä tarpeen huomioida valuma-alueen suunnittelu riittävien mitoitusten varmistamiseksi, sillä Rambollin hulevesiselvityksessä allasrakenteet on suunniteltu vastaamaan vain hankealueen rajojen sisällä muodostuvien vesien hallintatarpeita. Myös osavaluma-alue A:n muuttuminen on tarpeen huomioida. Uusien ojien ja laskeutusaltaiden osalta on syytä ottaa huomioon se, että ainakaan mustaliuskealueilla ojituksia ja altaita ei tulisi kaivaa kivennäismaahan saakka. Lisäksi tulee varmistaa, ettei altaiden vedenpinta laske esim. alivirtaamakausiin happamuutta tuottavien maakerrosten tasalle. Liettealtaiden sijaan happamilla sulfaattimaiden ojitussuojeluratkaisuna suositeltu hyödynnettävän kaivu- ja perkauskatkoja, pohja- ja putkipatoja ja pintavalutusta.

Toteuttamisessa tulee huolehtia riittävästä vedenpinnan korkeudesta alueella mahdollisesti sijaitsevien sulfaattimaiden hapettumisen ja turpeen hajoamisen välttämiseksi. Suunnittelutarvepäätökseen olisi asetettava tätä koskeva ehto.

Esitetyissä suunnitelmissa ja kartoissa on huonosti erotettavissa mahdolliset uudet ojat. Uudet ojat tulevat tarkentumaan vielä voimalan suunnittelun edetessä. Suunnittelutarveratkaisussa on hyvin tunnistettu mahdollinen vesilain mukaisen luvan tarve sekä ojitusselvityksen tekoon ELY-keskukselle. ELY-keskukselle tehtävä ojitusselvitys ei ole (ojitus-) lupa. Vesilain (587/2011) 5 luvun 6 §:n tarkoittama lakisääteinen ojitusselvitys tulee laatia vähintään 60 vrk ennen toimenpiteeseen ryhtymistä. ELY-keskus arvioi ojitusselvityksen perusteella mahdollisen

23.4.2024

vesilain mukaisen luvan tarpeen. Mahdollisen vesilain mukaisen luvan myöntävä viranomaisena on Itä-Suomen aluehallintovirasto (AVI). Vesilain mukaisen lupahakemuksen käsittely AVI:ssa voi tapauskohtaisesti viedä jopa vuoden, joten tämä on hyvä huomioida hankkeen tarkemmassa suunnittelussa sekä ajoituksessa.

Vesistön kuormitusnäkökulmasta aluskasvillisuus ja sen niittäminen on hyvä ratkaisu niin eroosion vähentämisen, pölyvaikutusten ehkäisemisen kuin kemikaalien välttämisenkin osalta. Ennen rakennusluvasta päättämistä tulee laatia selvitys sammutusvesien hallinnasta.

Yhteenveto:

Suunnittelutarveratkaisu on myönnettävissä. Edellä esitetyn perusteella ELY-keskus esittää, että suunnittelutarveratkaisun ehdoiksi kirjataan seuraavat asiat:

- 1) Ennen rakennusluvasta myöntämistä on varmistettava siitä, että kahden eri suunnasta tulevan ajoväylän toteuttaminen on mahdollista.
- 2) s-1-alueille ei tulisi osoittaa mitään aurinkovoimalan rakenteita, ettei viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja hävitettäisi tai heikennettäisi.
- 3) Rakennuslupaa hankkeelle ei tule myöntää ennen kuin erityisesti suojeltavan lintulajin pesintätilanne alueella on selvitetty ja hankkeen toteutus suunniteltu niin, ettei lajin esiintymispaikkaa hävitetä.
- 4) Linnustoselvitystä on ennen rakennusluvasta myöntämistä täydennettävä muuton aikaisilla seurannoilla ja tarvittaessa järjestettävä havaintoja koskeva neuvottelu ELY-keskuksen kanssa.
- 5) Toteuttamisessa tulee huolehtia riittävästä vedenpinnan korkeudesta alueella mahdollisesti sijaitsevien sulfaattimaiden hapettumisen ja turpeen hajoamisen välttämiseksi.
- 6) Ennen rakennusluvasta päättämistä tulee laatia selvitys sammutusvesien hallinnasta.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt alueidenkäyttöasiantuntija Maija Parikka ja ratkaissut alueidenkäytön johtava asiantuntija Juha-Pekka Vartiainen. Lausunnon valmisteluun ovat lisäksi osallistuneet luonnonsuojeluasiantuntijat Mika Pirinen ja Ville Vuorio sekä ympäristöasiantuntija Ninni Rissanen.

Jakelu

Kontiolahden kunta, kaavoitus
Henri Heikura / Pohjois-Savon ELY-keskus, Liikenne ja infrastruktuuri -
vastuualue

Tämä asiakirja POKELY/172/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument POKELY/172/2024 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Parikka Maija 23.04.2024 14:35

Ratkaisija Vartiainen Juha-Pekka 23.04.2024 14:34